

1.

Ámbra Gyulának nem volt könnyű megtanulnia, hogy a nagy dolgok nem (de a kicsik sem) a harsány csinnadrattával beharangozott tanácskozásokon

84 Nyerges András

KBP

(regényrészlet)

tiszteltetés érte, hogy már nem a delegátusokból álló, párszáz főnyi közönség tagjaként, hanem a vörös drapériás asztalnál ülők között vehet részt az eseményeken, a meglepődéseknek valóságos sorozatát élte át. Szinte mindenről, amihez komoly reményeket fűzött, kiderült, hogy merő formáság, s az ő ázsióját illetően sem sokat számít. Ha fel is kéri egy helyzetértékelő referátumra, vagy arra, hogy másvalaki előadása után fejtse ki a spontán véleményét, ezzel csak a beavatatlanok szemében emelkedik följebb, de a grémium régebbi tagjai számára megmarad (a szó fizikai értelmében is) súlytalan új fiúnak, afféle okostojásnak, amilyenek mindig voltak itt átmenetileg, s egy-két évi tündöklés után eltűnnek a süllyesztőben. Új helyzete még ahhoz sem vitte közelebb, hogy olyan semmisségen változtasson, mint annak a rendje, hogy a piszoárban (lásd kis dolgok) ki mellett állva könnyíthet magán.

2.

Időbe telt, míg rájött, hogy bárminek a megpendítéséhez ki kell várnia, míg a grémium tagjainak hólyagja feszülni kezd, és elhangzik a *most pedig elvtársak tartunk pár perc szünetet* bejelentés. Ilyenkor az ünneplő öltönyben verejtékező, már-már elpilledt grémiumtagok hirtelen felélénkültek, és tülekedni kezdtek, azzal az elszántsággal, hogy bárkin átcsörtetnek, aki közöttük és a plebsz elöl elzárt különfolyosó ajtaja között akadályt képez. Ámbra sokáig nem értette, hogy ennek a rohanásnak miért nem a fotocellával automatikusan nyíló-záródó toalettfülkék elérése a célja, ahol szűrt fény, halk zene, közelítésre zubogni kezdő, hátralépésre elálló vízszög, pontosabban a megoldás ökonómiaja nyugtázza le az embert, s a fülkék száma is megnyugtató, hiszen épp annyi van belőlük, ahányan a grémiumban vannak, tehát senkinek se kell a másakra várnia. Az sem utolsó dolog, hogy ott mindenki diszkrét körülmények között üríthet. Ő – még a kezdetekben, merő tájékozatlanságból – egyszer betévedt oda, és csak ámult és bámult, hogy mi mindenre gondoltak a tervezők! Ott még borotválkozni vagy zuhanyozni is

dőlnek el. A számozott kongresszusok, a határozatokkal végződő konferenciák legfeljebb keretét adják olyan alkalmaknak, melyek ténylegesen befolyásolják az eseményeket. Amióta – alig több, mint egy éve – az a meg-

lehetett volna, finom illatpermet gondoskodott a kellemes közérzetről – és mégsem vette ezt igénybe senki. Az egész grémium nagy előszeretettel tülekedett a biztonságát őrző testület tagjainak szánt közös vécébe, s bár az is hivalkodóan különb volt, mint a köznép számára létesített klozetek, tudniillik ebbe is beépítették a fejlett nyugati toalettkultúra majd’ minden tetszetős, higiéniai áldását, s ennek ellenére sem volt annyira luxuriózus, mint a másík, amit az előkelőségeknek szántak. Ez egyetlen nagy, közös légterű, félkörívalakú terem volt, ahol fülledt, olykor áporodott, átható húgy- és izzadságszag, meg a Molodaja Gvargyija-arciesz és a Csojbalszan marsallról elnevezett kölni penetráns pacsuiliillata keveredett a fertőtlenítőszer csípős aromájával. Ámbra savanyú képpel vette tudomásul, hogy bár a maga részéről jól meglenne a falusi kocsmák és kültelki kispizkosok méregzöld falú vizeldéit idéző helyiség nélkül, nem teheti meg, hogy a másikat választja, mert aki oda félrevonul, az gyanút kelt önmaga iránt, hogy nem is igazán népi származék, ha pedig nem az, mit keres közöttünk? Addig-addig figyelt, míg rájött, hogy miért részesítik előnyben ezt a vécét: a többieknek szent meggyőződése, hogy a kollektív ürités amolyan népi dolog, a munkás-paraszt jelleget garantálja, s itt arról tesznek tanúságot, hogy nem szakadtak el a vezetettektől, mi több, távol áll tőlük az arisztokratikus fintorgás vagy a dekadens finnyáskodás. A régi káderek (mind egyik egy-egy kétlábonjáró legenda) itt érezték jól magukat, ez a helyzet volt otthonos a számukra, mert mintha azt az időt idézné, amikor ők még legénysorban voltak, és ki a klotyón, ki a budin (aszerint, hogy hol nőtt fel) sanda pillantással méregethette a mellette hugyozót, nem vastagabb, nem bunkósabb-e a fütyköse, pályázhat-e az is a helyi bandavezér posztjára?

3.

Ámbrának azt is meg kellett tanulnia, hogy szabad ugyan, de nem nagyon illik (legalábbis neki, az újoncnak nem) addig sliccet gombolni, vagy a kijárat felé oldalogni, ameddig nincs készen az Öreg is, akinek az üritési művelet mindenki másnál lassabban ment. Hogy miért, az már történelem: előbb a Hadik-laktanyában szorították satuba a tökeiket, majd a nyilas székházból ávós központtá avanszált Andrassy út 60-ban tették ugyanezt, mindig azért, hogy szóra bírják. (Arról nem regélt a fáma, hogy akár ekkor, akár akkor, sikerült-e?) Ezzel a vallatási metódussal egy életre eldőlt, hogy az Öreg számára minden ürités valósággal cunctatori hadművelet lett, ahol nincs elkapkodott támadás, csak oldalazó kitérés, tehetetlenségnek vélhető várakoztatás (felkészülés a rajtaütésre), és csak mindezek után, megfontoltan következhet a győzedelmes célbaérés. A grémium tagjai áhítattal értékelték, hogy az Öreg,

bár félrevonulhatna a neki fenntartott márványhugyoldába, ahol nem kellene mások furcsálló vagy sürgető pillantását magán éreznie, velük marad, s ezt a jövevények számára úgy fordítottak le, hogy lám, egy igazi vezető még pisálni is demokratikusan pisál.

86

4.

Ez az időnként meglehetősen sokáig elhúzódó rítus, azon kívül, hogy ki-ki hólyagjának megkönnyebbülésével járt, másra is jó volt. A megpendítendő, de plénum elé mégsem vihető problémákkal itt lehetett előhozakodni, főként olyankor, mikor az Öreg épp arra várt, hogy nála is megnyíljon a csap. Aki nem akart tőle külön audienciát kérni, annak elég volt úgy tennie az az NNKV (Nagy Népi Közös Vizezés) közben, mintha számára is keserves kínlódást jelentene a művelet, s közben (úgy is, mint sorstárs) ezért motyog, vagy szentséggel, esetleg fohászodik. Lehetett tudni, hogy az Öreg az ilyesmi nemhogy nem zavarja, de még segít is neki, hiszen ennek révén érezhette úgy, hogy még itt is más emberek problémáival foglalkozik, a szünet tehát nem miatta, s főképp nem értelmetlenül nyúlik végtelenül hosszúra. Szájáról szájra járt és mindenki megilletődöttséget keltett az a mondása, miszerint bennünk az a jó, elvtársak, hogy olyankor is telítődünk, amikor volta-képp ürtünk.

5.

Az Öreg figyelmét az önkéntelen sóhajtások sem kerülték el, amiket kiből-kiből a megkönnyebbülés csalt elő. Ámbra Gyula egy bizonyos speciális helyzet okán tökélt el, hogy ennek alkalomadtán ő is hasznát veszi. Az alkalom abból adódott, hogy közvetlen piszoárszomszédját, a lampaszos nadrágban tántorgó Döme vezérőrnagyot újra meg újra kibillentette lelki egyensúlyából, amit róla rebesgettek, hogy jó ideje már csak a nyugati sajtó rágalomhadjárata tartja meg a posztján. Időről időre felröppent ugyanis a menesztéséről szóló hír, amire a grémium reflexszerűen úgy reagált: hogy mivel amazok szerint leváltjuk Dömét, ezt juszt se tesszük meg neki! Dömét magát felzaklatta a pletyka, aminek most egészen friss alapja is volt, mert egy amerikai magazin olyan fotót közölt, melyen ő düledt szemmel, csurgó nyállal bámul egy olvasztott csokoládéval leöntött, combjait szétterpesztő nőt, a nő pedig egy papírmásé tank tetején pózol, és a kép aláírása így festett: „Döme vezérőrnagy a varsói szerződés hadseregének új csodafegyverét szemléli.” Nem engedjük kilőni az egyik legderekkabb harcosunkat, újfent így hangzott a verdikt, de – bár zárt ajtók mögött hangzott el, nyílt titokká vált – azt is hozzátették: ez a mostani az utolsó blama, amit még elnéznek neki. Döme őrzöngve minősítette célzatos provokációnak a fotót, de kirohanásaival csak azt érte el, hogy a székére valaki kétszer is *Feine Schokolade Tortenguss* címkéjű konzervdobozt tett, ő pedig

ennek láttán üvöltöni kezdett, ez meg mi akar lenni, és csak kollektív kuncogás volt a válasz. Meghasonlításán semmi más, kizárólag a huszonöt fokos cujka segített, amit naphosszat a korábit meghaladó mennyiségű sörrel váltogatott. Hogy ennek mi a sajátságos hatása, az főleg a konferenciák szünetében mutatkozott meg, amikor is nem volt képes kontrollálni, hogy vad sugárban kilövellő vizelete a kagylóba zúdul-e, vagy netán jobbra-balra (többnyire balra) spriccel? Hogy utóbbi történik, azt ő maga észre sem vette, de a tőle balra álló Ámbra Gyula nadrággjára, néha a cipőjére rendszeresen jutott belőle. Ámbra ilyenkor hiába szisszent fel dühösen, a vezérőrnagy arról sem látzott tudni, hogy kívülre mások is vannak a helyiségben, Ámbra különben is (hozzá képest legalább testileg) jelentéktelen kis szunyogcsődör volt, akít a grémium más tagjai is általában úgy kezeltek, hogy elég lenne ráfújni, attól is elröpülne. Ámbrának az volt az érzése, hogy ez a társaság még ki is nevetné, vagy polgári kényeskedésnek minősítené a panaszát, ha segítséget kérne tőlük. Egyelőre úgy védekezett, hogy elkezdett a konferenciás napokon váltónadrágot és váltócipőt hozni magával, de ettől még az átöltözés kényszerét sértőnek, megalázónak, ráadásul nehezen kivitelezhetőnek érezte. Külön erre a célra rendszeresített rongyot is tartott a farzsebében, amivel a cipőjéről letörölgethette Döme vizeletének nyomait, de ez a megoldás nem volt megoldás, bármi áron el akarta érní, hogy minél távolabb kerüljön Dömétől.

6.

Az egyik szünetben úgy alakult, hogy a piszoárteremben már alig néhányan maradtak, s ő bátran megereszthetett egy kiáltásnak beillő sóhaj, ja-a-aj, uram, teremtőm, ez még áldásból is sok! Az Öreg fülének szánta, az egyetlen valaki fülének, aki anélkül jelölhetett ki számára másik helyet, hogy azt a grémiumtagok megvételözhatnák. A sóhaj folytatása (mely bizonyos tekintetben történetünk lavináját is elindítja), így hangzott, ja-a-aj, mit nem adnék, ha csak kicsit is jobbra húzódhatnék! Remélte, hogy ez fölkelte az Öreg kíváncsiságát, és előbb-utóbb megkérdezi, mi a baja, Ámbra elvtárs? Akkor ő magyarázat helyett magára mutat, s szerényen hozzáfűzi, ez a folt Döme elvtárs műve, de ha tőle kicsit jobbra húzódhatnék, és azért jobbra, mert ő mindig balra tendál, tiszta maradhatnék! Hogy sóhaja az Öreg fülébe jutott-e, egyelőre nem derült ki, az viszont bizonyossá vált, hogy a félkörív átellenes részén ürtő ellenlábasa, Uzdóczi, biztosan meghallotta, mert amikor visszafelé tartottak az ülésterembe, melléje szegődött, s a tőle megszokott szellemeskedéssel újfent tanújelét adta soha véka alá nem rejtett véleményének, most éppen mire spekulálsz, Ámbra, kérdezte, és szúrós pillantást vetett rá, csak nem arra, hogy odaharcolod magad az Öreg mellé, és kifolyás közben nagyobb befolyást szerzel?

7.

Másnapra kiderült, hogy az is meghallotta a sóhajt, akinek szólt, de nem azt hüvelykezte ki belőle, hogy Ámbra a piszoárban szeretne Döme vezérőrnagytól távolabb kerülni. Ilyen hétköznapi magyarázat meg sem fordult az

88 Öreg fejében. Abból indult ki, hogy a teória és az ideológia reszortja bíztatott Ámbrára, tehát ami az ő szájából konkrétumnak hangzik, átvitt értelmű üzenetként értendő. És bár neki korántsincs annyi iskolája, mint ezeknek, akik körülveszik, van viszont jó antennája a rejtjeles üzenetek megértéséhez és valamelyest még élvezte is, hogy legtitikosabb gondolataik kitalálásával időről időre meglepheti őket. Egy újabb szünetben karonfogta Ámbrát a folyosón, és mintha valamely előző nap félbehagyott beszélgetést akarna folytatni, behúzódtott vele egy ablakmélyedésbe, és nem keszegoldalt, bonyolult, távoli célzások formájában közelített a témához, hanem durr belealapon a közepébe vágott, ugye, Ámbra komám, magad is tudod, hogy a kicsit jobbra, amire vágynál, nem lehetséges. Mégpedig azért nem, mert minket amúgyis hetente följelentenek Moszkvában, minekutána ott árgus szemmel figyelik, hogy próbálunk-e bármerre is lépni? Ámbra előbb attól képedt el, hogy a szavai mögé micsoda koncepciót képzelt az Öreg, aztán pedig a feltételezéstől illetődött meg, hogy ekkora horderejű kérdést éppen vele akar megtárgyalni. Olyan válaszon törte a fejét, ami méltó a kapott megtiszteltetéshez, de mivel nem volt a tarsolyában kapásból rávágható válasz, pár pillanatig csak hallgatott, s az Öreg ezt az Ámbra képviselte fiatalabb vezetői korosztály szemrehányásaként értelmezte. Úgy válaszolt a hallgatásra, mintha a bizonyítványát magyarázná, nehogy azt hidd, énnekem nem az jár folyton a fejemben, hogyan lehetne, ahogy mondják, gúzsbakötve táncolni! Ti nem tudhatjátok, hányszor, de hányszor gondoltam már végig, hogy milyen jó volna például lekerülni a *Cocom*-listáról! Ámbra alig állta meg, hogy rá ne szóljon, a *Coordinating* is, a *Committee* is ká-val ejtendő, s ha valaki cé-vel *co-comot* mond, az olyan, mintha a malacát etetné, *coca, ne, ne, ne, coca ne, ne, ne!* Ezt azonban rögtön el is hessegette magától, még a végén azt hinné, lenézem. Az Öreg eközben olyanokat hunyorintott, hogy kacsinásnak is lehetett érteni, nem úgy megy ám ez, ahogy ti elképzelitek! Aki lépni akar, annak meg kell tudni indokolni, de birodalmi szinten, hogy mi a szándéka. Hidd el, Ámbra komám, kezdte, de hirtelen átváltott suttogásba, *aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére*, ez a nagy bűdös helyzet. Sokatmondóan nézett rá. Remélem, megértettél? Ámbra agyában ekkor gomolyogni kezdett egy idáig még nem körvonalazódott gondolat füstje, s a hetedik érzéke azt súgta, ragadd meg, kapaszkodj bele, tetszeni fog neki. Ha félénken is, azért föltette a sorsdöntő kérdést, érthetem én ezt úgy, hogy ha csak rajtad múlna, te mindenestre lépnél? Az Öreg bosszúsan csattant fel, hát hogy a fenébe ne lépnék! Ámbra bizonyosságot akart szerezni, de *egybizonyos* irányba is?

Az Öreg a hajtókéjénél fogva megragadta, és az indulat átütött a suttogásán, tán félnótásnak nézek ki, vagy mi a szösz? Mi másért akarnék a *Cocom*-listáról lekerülni, ha nem azért, hogy itt is beinduljon valami? Püff neki, bosszankodott Ámbra, ez a *Cocom* a rögeszméje, és mindig cé-vel mondja, de maga a válasz biztatásnak tűnt. Lépnék én, Ámbra komám, folytatta az Öreg, de erről még ábrándozni is vétek, hiszen a drága jó nyugat olyan feltételeket szab, mintha azt kérné tőlem, hogy köpjek fel a levegőbe, és rögtön álljak is alá! Kár ábrándozni, mi nem húzódhatunk semerre, én már annak is örülök, ha amink van, meg tudjuk őrizni. Egyszerre gyanakvó pillantást vetett Ámbrára, miért kérdezel tőlem ilyeneket? És ha én most azon kezdenék gondolkodni, hogy nem vagy-e provokátor? Hosszasan vizslatta Ámbra riadt, megnyúlt képét, aztán épp olyan hirtelen megnyihült, na jó, te derék fiú vagy, és különben is, mi soványak tartunk össze! Kurta, cinkoskodó nevetést hallatott, majd megint suttogni kezdett, no igen, ha rajtam állna, nagyon is lépnék, de hiába, ha egyszer nem lehet. Megfelelő indok nélkül nem lehet. Megfelelő indok pedig momentán nincs. Már ha jól vagyok értesülve. Momentán, mormolta Ámbra, s ez megütötte az Öreg fülét. Forgatsz valamit a fejedben, úgy látom, de ha azt képzeled, hogy mi majd hamiskártyásokra jellemző fifikás trükkökkel fogunk politikát csinálni, nagyon tévedsz! Ilyesmire én sose voltam és most se vagyok kapható! Ámbra úgy érezte magát, mint gyerekkorában, amikor kikunyerált színes léggömbjét egy idegen felnőtt égő cigarettával rögtön ki is pukkanasztotta. Nem, bökte ki leverten, eszembe se jutna efféle trükközés. Kárvallott képe láttán az Öreg megint a füléhez hajolt, de ezúttal valami biztatót sugdosott, régebben persze én is csináltam stikliket, és egy kis huncutságért se mentem a szomszédba! Ámbra szíve újból a torkában dobogott, csak nem azt akarja ez jelenteni, hogy mégis jöhet némi fifika, ha párt-szerű? Bökjük ki, gondolta, mit veszíthetek? Abból, hogy a piszoárban elke-rüljek Döme mellől, már úgyse lesz semmi, de ha az Öregnek megtetszik a javaslatom, talán ezentúl is komolyan vesz. Félénk torokköszörüléssel próbálta érzékeltetni, hogy attól, amiért megoldást merészel javasolni, még nem képzelet magát napkeleti bölcsnek, csak épp eszébe jutott valami, és nem hallgathatja el. De ha én, esetleg, tudnék mondani ilyen indokot? Az Öreg lépésnyit elhátrált tőle, összecsapott szemmel méregette, és maga volt a kétlábonjáró gyanakvás, mégsem mondta, hogy kötve hiszem. Vagyis, fordította le magának Ámbra Gyula, kíváncsi rá. Az izgalomtól megremegett a hangja, ahogy folytatta, tegyük fel, ha nálunk megint volna baloldali veszély? Az csak elég lenne indoknak? Úgy látta, hogy ennek az elgondolásnak sikerült szöveget ütnie az Öreg fejébe. Ami azt illeti, szólalt meg vontatottan, egyszer már, hatvanegyben, épp egy ilyen dolog vált hasznunkra, annak köszönhetően

lépegethettünk el idáig, ahol most tartunk. Gondolod, hogy ez a recept megint beválna? Úgy látom, hogy ilyenfajta mozgolódás mostanában nincs, a baloldalra talán túlságosan is ráijesztettünk? Vagy meglehet, ez már inkább nemzedéki probléma. A felnőtt párttagság túl fegyelmezett, az nem mer olyat csinálni, amire tőlünk nincs határozat. Maradnának a forrófejű fiatalok, no de övelük ki tud ma szót érteni? A kérdés Ámbra fülében felhatalmazásként csengett, sőt, egyenesen biztatásnak értette, vagy felszólításnak, hogy dolgozzon ki erre nézve elképzelést, találja ki, kikkel és hogyan tovább. Szerette volna tudni, jól érti-e, amit hallott, de erről meggyőződni már nem volt alkalma, mert rohanást jött valaki az Öregért, aki messziről integetett és kiáltozott, tessék gyorsan jönni, onnan keresik! Az Öreg engedett a nógatásnak, de még odavetett neki búcsúzóul egy félmondatot, sebjaj, Ámbra komám, erre még visszatérünk.

8.

Ámbra utólag ijedt meg a beszélgetéstől. Nem lehetséges-e, hogy elgalop-pírozta magát? Ha az Öregnek akkor ott több ideje van rá, és elkezdí faggatni, miféle baloldali veszélynek a mézesmadzagját húzta el a szája előtt, mit mondhatott volna? A tarsolyában nem volt más, mint néhány, a kritizálás örvén pimaszkodó vers, néhány elkészerítő hangulatjelentés gyárakból, ahol a megkeseredett korábbi pártfunkcionáriusok marxista alapon azzal fűtik a dolgozók agyát, miszerint ki vannak zsákmányolva, no meg fővárosi presszókban összeülő intellektuelektől vannak lehallgatott beszélgetések, amint éppen a nyugati újbaloldal frázisait csócsálják – s ezen kívül semmi, de semmi, márpedig ennyivel nehéz volna igazolni baloldali veszély létezését. Azt meg végképp nem lehetne ezekkel alátámasztani, hogy a veszély akkora, amekkora már iránymódosítást követel. Be kell látnia, hogy nem sok híja volt, és egy életre lejárhatja magát, mert olyasmit hozott szóba, ami az ő részéről nem több pusztá ötletnél. Az Öreg – talán szelíd mosollyal, de talán felpaprikázva – olyasmit mondhatott volna erre, hogy az efféle felelőtlen és komolytalan ötletelést kikéri magának, az ideje és energiája másra való, s a birodalom központjában a gyöngeségünk jelének tartanak, ha csipcsup dolgokat próbálna feltüntetni komoly veszélynek. Az én fölötteseim számára, mert mint tudjuk, nekem is vannak feletteseim, mi következnek ebből? Hát nem az, hogy hagyni kell a magyarokat, hadd lépegessenek erre-arra, amerre kedvük tartja! Inkább azt mondanák, erősebb kezű vezetés kell nekik, az aztán nem tűrné el, hogy felüsse a fejét bármilyen elhajlás. Ámbra eljutott a lehetséges fejlemények ilyenfajta végiggondolásáig, s ettől valósággal magába roskadt, mert úgy érezte, megint az esett meg vele, ami korábban oly gyakran: a dolgok alapos mérlegelése helyett elkapta a pillanat heve, holott abból még sose származott semmi jó. Egyebek közt ilyen görögtűzserű

fellángolások miatt maradt túlon túl sokáig ifjúságpolitikai vonalon, vagyis mellékvágányon, és meg is mondták neki, hogy a fejlágy benövéséhez hozzátartoznék, hogy az ember, mielőtt másnak stratégiai tanácsokat ad, készítsen előbb leltárt, van-e hozzá muníciója is?

91

